

SUOMEN KESTÄVÄN
KEHITYKSEN TOIMIKUNTA
FINLANDS KOMMISSION
FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
FINNISH NATIONAL COMMISSION
ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Kehityspoliittinen toimikunta

Kestävän kehityksen toimikunnan ja Kehityspoliittisen toimikunnan yhteiskokous

Aika: 7.12. klo 9-10.30

Paikka: Pikkuparlamentin auditorio, Helsinki

1. Kokouksen avauspuheenvuorot

Maatalous- ja ympäristöministeri, kestävän kehityksen toimikunnan varapuheenjohtaja Kimmo Tiilikainen avasi kokouksen klo 9.05. Ministeri Tiilikainen kertoi, että hallitus on laatinut kestävän kehityksen suunnitelman, jossa kerrotaan, mitä Suomen tämänhetkinen hallitus aikoo tehdä kestävän kehityksen suhteen. Kyseessä ovat ensimmäiset askeleet kestävän kehityksen toteuttamisessa: mistä aloitamme ja mitkä tällä hetkellä tuntuvat tärkeiltä tehtäviltä. Suunnitelmassa on kaksi painopistealuetta ("Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi" sekä "Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi") ja kolme läpileikkaavaa teemaa ("Pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus", "Johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus" sekä "Omistajuus ja osallisuus") sekä näiden osalta konkreettisia toimenpiteitä. Ajatuksena on juurruttaa poliittiseen ja hallinnolliseen järjestelmään idea kestävästä kehityksestä. VNK on vastannut suunnitelman laatimisesta yhdessä kestävän kehityksen toimikunnan sihteeristön ja UM:n kanssa. Kaikki ministeriöt ovat olleet mukana ja prosessin aikana on kuultu laajasti eri sidosryhmiä.

Kansanedustaja, kehityspoliittisen toimikunnan puheenjohtaja Aila Paloniemi totesi, että Kestävän kehityksen toimikunta sekä Kehityspoliittinen toimikunta ovat tehneet yhteistyötä suunnitelman suhteen. Parlamentaarisenä toimikuntana eduskunnan rooli kestävän kehityksen toteuttajana on erityisen tärkeä KPT:lle, kuten myös se, että kehityspoliitiikka on mukana suunnitelmassa. Kestävää kehitystä tarvitaan myös muualla kuin Suomessa. KPT keskusteli omassa täysistunnossaan suunnitelmasta ja keskustelussa tärkeinä seikkoina esille nousivat mm. nuorten asema, säällinen työ, ennakointi väestödynamikassa, rauhantyö ja politiikkajohdonmukaisuus.

2. Hallituksen Agenda2030 toimeenpanosuunnitelman esittely

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen korosti, että kyseessä on hallituksen suunnitelma, joka ei kata koko yhteiskunnan toimintaa eikä kaikkea eri hallinnon sektoreilla tehtävää työtä. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus ja sen kahdeksan tavoitetta ovat Suomen tulkinta Agenda2030sta. Suunnitelma ja sen painopisteet ovat ylivaalikautisia ja sen toimenpiteet ovat mahdollisimman konkreettisia ja linkittyvät hallitusohjelmaan. Suunnitelmassa ei toisteta kehityspoliittisen selonteon painopisteitä, vaan se perustuu hallituksen hyväksymään kehityspoliittiseen linjaukseen (helmikuu 2016). Agenda2030 –tavoitteet ovat laajasti edustettuina Suomen kehityspoliitiikassa ja kehityspoliittisen selonteon prioriteettialueissa. Suunnitelman toimeenpanoa evaluoidaan v. 2019 ja suunnitelma päivitetään annettujen suositusten perusteella. Hallituksen vaihtuessa kullakin uudella hallituksella on vastuu päivittää suunnitelma omaksi vaalikaudekseen. Suunnitelmaa on työstetty vuonna 2016 mm. erilaisissa työryhmissä, asiantuntijapaneelissa. Lisäksi on järjestetty useita työpajoja (joiden tuloksena on valittu suunnitelman painopisteet) sekä toteutettu Avain2030-hanke (puutteiden tunnistusselvitys). Ministeriöiden koordinaatioverkosto on työstänyt asiaa ja osallistunut eri tilaisuuksiin. Suunnitelman pääpainopisteet ovat "Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi" sekä "Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi". Toimeenpanon keskeiset politiikkaperusteet ovat "Pitkäjänteisyys ja

muutosvoimaisuus”, ”Johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus” sekä ”Omistajuus ja osallisuus”. Suunnitelman toimeenpanoa seurataan ja arvioidaan vuosittain hallituksen vuosikertomuksella, jossa raportoidaan eduskunnalle kestävän kehityksen toteutuksesta. Tämä antaa eduskunnalle mahdollisuuden keskustella vuosittain kestävän kehityksen toimeenpanosta. Tarkoituksena on järjestää myös vuosittain laajempi kansallinen keskustelu kestävän kehityksen tilasta Suomessa. Lisäksi seurantaindikaattorit tuottavat tietoa keskustelun pohjaksi. YK:lle raportoidaan joka neljäs vuosi (seuraavaksi vuonna 2020). VTT haluaa myös lausua hallituksen vuosikertomuksesta ja siitä, kuinka vaikuttavaa Agenda2030n toteutus on. Tämän lisäksi Kestävän kehityksen toimikunta sekä Kehityspoliittinen toimikunta seuraavat ja raportoivat jatkuvasti.

3. Kestävän kehityksen asiantuntijapaneelin puheenvuoro

Asiantuntijapaneelin puheenjohtaja, professori Eeva Furman, Suomen ympäristökeskus esitteli näkemyksiä hallituksen Agenda2030 toimeenpanosuunnitelmasta. Kestävän kehityksen haaste on erittäin suuri. Toimeenpanosuunnitelmaluonnos rakentuu jo meneillään olevista tai jo luvatuista toimista ja hallituksen ohjelmassa on paljon toimeenpanoa tukevaa, mutta koska haaste on valtava, tulisi asettaa nykyversiota kunnianhimoisempia tavoitteita. Toimeenpanosuunnitelman rooli: suunnitelma on linjaveto, joka on sidottu tämänhetkisen hallituksen painopisteille. Tulisi rakentaa selvä kytkös Sitoumus 2050een, joka tukisi hallituksen ja yhteiskunnan toimijat ylittävää työtä ja sitoutumista Agenda2030 toimeenpanoon. Sitoumus2050n tavoitteet tulisi käydä läpi hallitusohjelmien laadintaprosesseissa (osaksi sitovien dokumenttien tarkistuslistaa). Toimeenpanon seurannassa, arvioinnissa ja kehittämässä olisi huomioitava, että indikaattoreiden käyttö ja sitominen politiikkaprosesseihin onnistunut ratkaisu. Muuttuvia olosuhteita huomioiva ja päivitetty Sitoumus2050 voisi ruokkia vaalii aiheita ja toimia viestikapulana hallitusneuvotteluissa. Kaksi valittua painopistettä ovat hyvät, mutta keskinäisten yhteyksien esiintuominen sekä yritys integroida eri ulottuvuuksia, puuttuu. Lisäksi suunnitelmassa tulisi tehdä näkyväksi miten ihmisten arki liittyy kestävään kehitykseen ja se, miten globaali vastuunotto vaikuttaa Suomessa (esim. Suomeen tuotavien hyödykkeiden ympäristövaikutukset muualla, maahanmuuton linkit kehityksen puutteeseen lähtöalueilla). Tieteellinen tieto ja toimenpideohjelma - ristiriitoja tutkijayhteisön näkemysten kanssa: Esimerkiksi energia- ja ilmastostrategia aiheuttaa paitsi hyödyllisiä, myös kielteisiä vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan. Poliittiset päätökset ovat aina arvoperusteisia, ja tutkimustiedosta ei olla kiinnostuneita, sitä ei käytetä tai sitä käytetään, mutta ei kokonaisvaltaisesti, vaan tukemaan vallitsevan politiikan päämääriä. Tulisikin taata, että tiedollisista perusteista päästään keskustelemaan vuorovaikutteisesti esimerkiksi toimikunnan ja tiedeyhteisöjen yhteisissä työpajoissa ja seminaareissa. Tulisi myös uudelleen harkita valtioneuvoston tueksi poliittisesti riippumatonta tieteellistä neuvonantajaa korostamaan kriittisen ja riippumattoman tutkimustiedon merkitystä, tarvetta ja olemassa oloa.

4. Nuorten puheenvuoro

Asiantuntija Noora Löfström, Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Nuoret ovat kiinnostuneita 2030 tavoitteista. He halusivat, että nuorisotyöttömyys ja syrjäytyneisyys laskevat, yhteiskunta on turvallinen, ilmastonmuutos saadaan hallintaan, kulutus- ja tuotantotavat ovat kestäviä ja että kehitysmaita tuetaan. Kestävän kehityksen ajattelu opitaan kotona ja kouluissa. Yhteiskunnassa on tehtävä muutoksia nyt, jotta kestävä kehitys voitaisiin saavuttaa. Agenda2030 haastaa kaikki maat toimimaan ja Suomi on ymmärtänyt velvollisuutensa, myös rajojensa ulkopuolella. Globaali riippuvuus kasvaa ja globaali ulottuvuus on kestävän kehityksen läpileikkaava teema. Selvityksen mukaan nuorten tärkeimmät kestävän kehityksen teemat liittyvät ympäristöön, ilmastoon, eriarvoisuuden vähentämiseen ja turvalliseen yhteiskuntaan. Nuorten kuuleminen kestävän kehityksen asioissa tulee taata. Nuorille tulee antaa mahdollisuus esittää näkemyksiään ja osallistua aktiivisesti. Se on osa nuorten oikeuksien toteutumista. Nuoret ovat tärkeitä toimijoita jo tänään, ei

vain tulevaisuudessa, ja voivat toimia merkittävänä kumppaneina. Puolet maapallon väestöstä on alle 30-vuotiaita. Suuri osa heistä on työttömiä tai alipalkattuja. Kehitys on ollut epätasaista ja nuoria, joilla menee huonosti, on enemmän. Ympäristönäkökulmat ovat nuorille erittäin tärkeitä teemoja: nuoret haluavat mm. tehokkaampia ja puhtaampia energiamuotoja sekä yritysten yhteiskuntavastuuta. Rauhantyöllä on nuorille suuri merkitys: turvattomuuden tunteeseen, syrjäytymiseen ja konflikteihin, rikollisuuteen ja korrupioon tulisi puuttua. Jokaisella nuorella on oikeus oppia ja osallistua päätöksentekoon (kestävämmät päätökset). Nuorten koalitio on käynyt mm. Ympäristö- ja ulkoasiainministeriössä keskustelemassa nuorten osallistamisesta.

5. Keskustelua

Pertti Majanen (Kepa): Suunnitelman osalta on tehty hyvää työtä. Kepalla on suunnitelmaan vielä paljon kommentteja (mm. parempilaatuinen yksityissektorin rahoitus, eriarvoisuus-väkivalta (aseet), tasa-arvoinen koulutus ja opetus). Suunnitelman valmistelulle ei ollut tarpeeksi aikaa. VNK:n resursseja olisi vahvistettava tältä osin. Aikataulussa on pysytty, mutta matkalla on jäänyt pois tiettyjä tärkeitä asioita. Toimeenpano-ohjelmassa ei ole uusia sitoumuksia ja SDG:t eivät ole mukana kokonaisvaltaisesti. Tämänhetkisellä hallituksella on suuri vastuu, koska se on suunnanantaja ja luo pohjan sitoutumisellaan.

Jussi Pakkasvirta (Unipid): Mielenpitoisiin vaikuttaminen; sosiaalinen media ja ihmisten mielipiteiden muokkautuminen ja muutos, esim. vihapuhe – ei näy tekstissä. Tätä pitäisi kuitenkin pystyä ennakoimaan.

Rilli Lappalainen (Kehys ry): Suunnitelmassa hyvää on toiminnan seuranta ja parlamentaarinen puoli. Suunnitelman kunnianhimon taso on kuitenkin vaatimaton, hallituksen tulisi pyrkiä parempaan; työryhmien käymät keskustelut eivät näy suunnitelmassa ja tämän vuoksi suunnitelma pitäisi käydä läpi uudelleen ja ottaa keskustelut huomioon. Tarvitaan lisää aikaa dokumentin valmisteluun. Suurin huolenaihe on johdonmukaisuuskysymys: on ristiriidassa, että kotimaan ja ulkomaan toiminnat ovat suunnitelmassa nyt erillään. Hallituksen tulisi ottaa Suomen EU:n pj-kauden haaste vastaan ja nostaa kestävä kehitys pääteemaksi.

Pia Björkback (SAK): On hyvä, että juurruttaminen hallintoon on mukana suunnitelmassa ja suunnitelma on yleisellä tasolla hyvä, mutta yleinen strategiatason suunnitelma ei riitä. Miten politiikkaprioriteetit toteutuvat käytännön toimeenpanossa? Suunnitelman omistajuus ei ole hyvä, vain hallitusohjelman toisinto suppeammassa muodossa. Sisällön toimeenpanon vahvistaminen ja laajentaminen on tarpeen. Konkreettiset toimenpiteet ovat liian suppeita (esim. työttömyyden osalta). Vähähiilinen yhteiskunta – osasta puuttuvat toimialakohtaiset näkökulmat. Suunnitelmaa olisi hyvä valmistella paremmin ja tähän toivotaan lisää aikaa.

Leila Kurki (STTK): Hyvä että on mietitty konkreettisia toimenpiteitä (3+4 luvut), tästä voidaan kehittää eteenpäin. Puuttuu millä tavalla siirtymä hiilineutraali yhteiskuntaan toteutetaan oikeudenmukaisesti työelämässä. Miten tehdään, ei esitetä suunnitelmaa. Koulutus ja osaaminen; aikuisten osaamisen ylläpitäminen puuttuu. Ei tule resurssiviisautta ilman näitä.

Ministeri Tiilikainen: Agenda2030 toteutukseen tarvitaan koko yhteiskunta laajasti mukaan ja tämä on suuri tavoite. Suunnitelmassa on kyse hallituksen suunnitelmasta. Se kertoo, mitä hallitus tekee lähivuosina. Kesken hallituskautta ei ole mahdollista, että hallitusohjelma kirjoitettaisiin uudelleen. Suunnitelma ei estä ketään toimimaan ohi suunnitelman ja kaikkia toivotaan toimeenpanoon mukaan. Asioista voisi kirjoittaa syvemmin (esim. energia- ja ilmastostrategia), mutta syvyys tulee alakohtaisista asiakirjoista ja suunnitelma on yhteenvedo. Esim. pitkäaikaistyöttömyyden toimet eivät rajoitu vain tämän suunnitelman toimiin. Tämä suunnitelma on aloitus ja on huomattava, että se tulee kesken hallituskauden. Seuraava hallitus voi ottaa hallitusohjelman laadinnassa kestävä kehityksen tavoitteet laajemmin mukaan.

Jyrki Pulkkinen(UM): Suunnitelma ei anna riittäviä eväitä siihen, miten kehityspolitiikan arviointia pitäisi suunnitella. Poliittikkajohdonmukaisuus, mandaattiongelma ja arviointityön koordinaatio ongelma. Miten puututaan ongelmiin, pelkät indikaattorit eivät riitä. Hallituksen tulisi kiinnittää huomiota tähän.

Saara-Sofia Sirén (kok): On tärkeää, että kansalaisyhteiskunta ja yksityissektori sekä kaikki ministeriöt ja eduskunta saadaan mukaan. Kestävän kehityksen selonteko on tärkeä, sekä se, että kestävän kehityksen tavoitteet saadaan budjetin kautta kaikkiin ministeriöihin käsittelyyn.

Liisa Rohweder (WWF): Suunnitelmassa korostuu liikaa biotalouden ratkaisut monimuotoisuuden kustannuksella. Globaalisti monimuotoisuuden heikkeneminen tulisi ottaa vahvemmin mukaan.

Jukka Makkonen (Teknologiateollisuus ry): Painopiste 1, ”hiilineutraali Suomi” on hyvä; kunnianhimon nosto olisi paikallaan.

Helena Laukko (YK-liitto): Paikallisen ja globaalien tason linkki tulisi olla vahvempi, ”leave no one behind” -ajatus näkyy heikosti. Onko siviilikriisinhallinta, rauhanturvaaminen ja – välittäminen jätetty pois tietoisesti? Jatkokäsittelyyn toivottavaa saada lisää aikaa.

Sirkku Manninen (Suomen Luonnonsuojeluliitto): Konkretian taso vaihtelee suunnitelmassa. Hallituksen tulisi miettiä minkälaista tutkimusta rahoitetaan ja keitä kuunnellaan, samoin miten indikaattoreita tulkitaan.

Leena Pentikäinen (TEM): Suunnitelman painotusvalinnat ovat hyviä ja onnistuneita. Yrityksillä on keskeinen merkitys Agenda2030n toteuttamisessa, mm. työpaikkojen luojina. TEM tulee vielä painottamaan yritysten yhteiskuntavastuuta sekä säällisiä työpaikkoja. Suunnitelma kaipaa kuitenkin vielä lisää konkretiaa. Työryhmien keskustelut ja kommentit eivät nyt näy tarpeeksi suunnitelmassa.

Aila Paloniemi muistutti, että suunnitelmaa voi kommentoida suoraan kestävän kehityksen toimikunnan sihteeristölle 9.12. mennessä. Lisäksi Paloniemi kertoi, että eduskunnalla on kolme perustavaa työtehtävää, joissa kestävän kehityksen tulee näkyä: lainsäädäntö ja valiokuntatyö, hallituksen valvominen, johon liittyvät mm. selonteot sekä budjetin laatiminen.

Ministeri Tiilikainen totesi vielä että hallitus on halunnut lähteä nopeasti toteuttamaan Agenda2030 ja saanut työn käyntiin ripeästi. Tämä on kansainvälisestikin huomattu ja sitä arvostetaan. Suunnitelma tulee eduskuntaan käsittelyyn helmikuussa 2017. Nykyistä suunnitelmaluonnosta täydennetään työpajojen tuloksilla jatkotyön evästysosioon.

Kokous päättyi klo 10.37.